

cosa li serveixen, li fan nosa. Brossa prefereix la natura i la vida tradicional.

Continuant amb els títols, en trobem d'altres força significatius: *O o U* manifesta el dubte vital que ja vèiem plantejat també per la citació d'Erasme. *Un i no dos* assenyalava ja una tria per un camí (la humanitat). *Llumenada* és una indicació d'esperança (la llum n'és un clar símbol) i *El Saltamartí*, com el poeta ens deixa veure a la definició que en dona dins del llibre («Ninot / que porta un / pes a la base i que, / desviat de la seva posició / vertical, es torna a posar / dret // El poble», p. 681) significa la voluntat de lluita del mateix poeta i del seu poble amb ell.

Agrupant tots els llibres podem dir que llur temàtica se centra en tres grans eixos: 1) el testimoni de la vida quotidiana, ja sia la pròpia vida personal, ja els diàlegs i les accions de la gent del carrer o les seves versions i jocs, ja el clima polític del país, especialment la repressió, el capitalisme aliat amb l'església i el franquisme —del qual fa una total desmitificació (ps. 224, 301, 311, 313...) i especialment al sonet «La pau de l'abisme» (p. 605) on arriba a l'insult personal: «(...) Per què no marxessis, fill de puta?...» — contraposats a una afirmació vital de Catalunya, l'amor vers la qual es manifesta més d'una vegada de manera emotiva, especialment en aquells poemes que foren triats per acompanyar les litografies de Tàpies a *Poems from the catalan* (ps. 289, 230, 244, 797, 798, 799...). 2) La meditació sobre l'home i l'univers. Brossa utilitza molt les màximes i els sil·logismes, però per demostrar llur inutilitat. A tocar del budisme, la seva filosofia de la vida se centra en la negació de tota divinitat, per una banda, i en la total afirmació de la vida i de l'home, per l'altra, del qual en fa un ésser Únic i Múltiple alhora: «De l'Ésser Únic / que sóc emana / la multiplicitat» (p. 195). 3) Però el gran tema de *Poemes de seny i cabell* és la pròpia poesia. Brossa veu a les lletres tota la realitat (p. 54) i ell és el mag que pot transformar-la manipulant-les. Però aquesta realitat se li escapa, ja que els mots són, a vegades, inútils: «Abraça'm / calla, odio els mots / inútils» (p. 275). I el

poema acaba identificant-se amb la pròpia realitat testimoniada: «mou aquest poema un / filferro amagat als seus versos» (p. 355), «aquest poema té doble fons» (p. 359). Per tant, el poema no és més que una entitat tàctil, un conjunt de sons que han trencat el silenci o un conjunt de lletres emmarcades en un full blanc: «Escolteu aquest silenci» (p. 663), «Esteneu la detonació d'aquest / poema; després cal·leu / diluïu-lo en el silenci / original» (p. 292). I aquesta interrupció del silenci serveix per donar testimoni d'unes formes de vida: «Tot poema / és una detenció / ja que sostreu formes de la vida / per conservar-les en els versos» (p. 378). Però per assolir això cal la participació del lector, ja que el poema és cosa de tots. Per demostrar-ho, el poeta fa una paròdia de la poesia llibresca, del tipus de la d'Eliot, amb trossos de poemes de Dante, Costa i Llobera, Jeremies i Allan Poe, i també, a un altre nivell, diu: «A tu, qui / siguis, t'invito / a trobar les coses amb / la transcendental bellesa, / com jo les trobo, i tindràs el poema» (p. 585), i la paraula és acte: «(...) i si / la paraula no era un acte / tampoc aquestes ratlles no / serien un poema» (p. 805). De fet, els mots han estat l'acte continuat de la vida de Brossa i aquest recull de llibres n'és un bon testimoni. La busca del mot se centra en un tipus de poesia sintètica. Els poemes es converteixen, així, en etiquetes, en definicions de diccionari, en transcripcions de rètols o notícies del diari, en trossos de conversa... Els mots, encara que siguin arbitraris, tenen un poder màgic irrevocable, poder que és remarcat en aïllar-los com a poema, perquè ells no són més que la façana de l'objecte. Per això, a *El Saltamartí* trobarem poemes que només consten de títol i dibuix: la realitat semàntica i la realitat visual; el poema esdevé tota la realitat. D'aquesta manera comença el camí cap a la poesia visual. *Poemes de seny i cabell* és, doncs, un llibre que cal conèixer per a comprendre les evolucions del poeta-investigador Joan Brossa.

GLÒRIA BORDONS

Josep ALBERTÍ: *Era plena de canoes*. Campos, Impremta Adrover, 1977. (Col·lecció «Guaret», núm. 3.) 83 ps.

Em sembla molt saludable l'aparició d'una col·lecció de poesia com «Guaret» que, editada a Campos (Mallorca), vol col·laborar en un desitjable procés de descentralització (i, potser, també difusió) de les iniciatives editorials, limitades fins ara a ciutats com Barcelona, València o Mallorca, sobretot. La col·

lecció força ben presentada i amb un disseny correcte, comprèn fins ara tres volums: *Ofici de sords*, de Damià Huguet, *Mapa del desig*, de Damià Pons, i *Era plena de canoes*, de Josep Albertí; es tracta, doncs, a primera vista, d'un intent prou meritori (com els «Quaderns Foc Nou» o la revista «Epsilon»

de Tarragona, les col·leccions «La Baldufa» d'Inca o «El Ribot» de Reus, les revistes «Reduccions» de Vic o, si més no en part, «Faig» de Manresa, per citar alguns exemples; fins a Barcelona podem trobar una revista alternativa com «Paraules» al qual hem d'augurar una durada suficient. Però aquí vull ocupar-me d'*Era plena de canoes*, l'últim llibre de Josep Albertí, els tres reculls del qual publicats fins ara (*Modus vivendi*, 1971, *Com una resistència*, 1972, i *Aliorna*, 1974) constitueixen una producció breu però significativa de la seva posició dins de la lírica catalana més recent (*vid.* «Els Marges», núm. 1, 1974, p. 124). *Era plena de canoes*, datat entre el gener de 1974 i el novembre de 1975, és un «llibre de llibres: cada secció manté un títol, i la seva independència dels demés [sic] no és altra cosa que la seva interrelació». La primera secció, *Llibre d'Amfibis i altres Bestioles Amoroses*, consta de deu poemes en versos blancs amb predomini dels ritmes iàmbics i anapèstics, en els quals Albertí aborda la temàtica eròtica fent ús d'un llenguatge luxuriant, quasi abarrotat, segons com difícil, però a vegades insegur. *Llibre d'Aglles Automàtiques i altres Estris Punyents*, que consta de deu sonets, en versos decasíl·labs amb rima o sense, amplia alguns aspectes de la temàtica del recull anterior i n'afegeix de nous, mentre que el llenguatge, en un esforç no sempre ben controlat, s'enriqueix en la recerca del mot difícil i la rima estranya. El to varia completament a la tercera secció, *Suite hiper-*

realista, que comprèn tres apartats amb diverses peces cadascun, totes les quals ben concordes amb el títol del conjunt; el primer apartat enclou dues sèries de textos: una de referida al cadàver de Carrero Blanco; l'altre, un report mèdic, no és altra cosa que el comunicat de la mort de Franco; els apartats segon i tercer, mitjançant definicions o descripcions, aixequen acta dels llocs i objectes que envolten l'home i que són la preocupació del poeta (en alguns casos, la sola lectura del text en català, habituats a llegir prospectes i indicacions en castellà, ja provoca una distanciació apreciable). La darrera secció, *Llibre de Violències Corporals i altres Llibertats Formals*, consta de deu poemes (com les dues primeres seccions), en vers i tipografia lliures, i diversos pel que fa a la temàtica dels anteriors: alguns d'aquests textos elaboren una reflexió sobre la mateixa poesia i, d'alguna manera, poden ser presos com una poètica de l'autor. Partint d'una afirmació de llibertat (de la qual és mostra, precisament, aquesta última secció), la poesia d'Albertí se'ns ofereix com els fragments escrits (convencionalment) d'una apassionada, violenta interrogació del real i de l'establert i admès, un esforç constant d'instaurar en la seva escriptura un món nou, ràpidament destituït al seu torn per les investigacions i provatures que, continuant-lo i/o contradient-lo, el substitueixen i fins en posulen l'eliminació.

ENRIC SULLÀ

Manuel de PEDROLO: *Tocats pel foc*. Barcelona, Edicions 62, 1976. (Col·lecció «El Cangur», núm. 29.) 140 ps.; *Hem posat les mans a la crònica*. Barcelona, Edicions 62, 1977. (Col·lecció «El Balanci», núm. 103.) 307 ps.; *Pols nova de runes velles*. Barcelona, Edicions 62, 1977. (Col·lecció «El Balanci», núm. 106.) 279 ps.; *Mossegat-se la cua*. Barcelona, Edicions 62, 1977². (Col·lecció «El Cangur», núm. 36.) 91 ps.; *Lectura a banda i banda de paret*. Barcelona, Edicions Proa, 1977. (Biblioteca «A Tot Vent», núm. 179.) 199 ps.

La prodigiosa fecunditat narrativa de Manuel de Pedrolo és, gairebé, un lloc comú dins el panorama de la literatura catalana actual. Un lloc comú i una preocupació (obsessió) pels qui de prop o de lluny volen seguir l'evolució d'aquest autor. Observant els darrers volums editats veiem que Pedrolo continua donant a conèixer produccions relativament antigues, de fa més de vint anys, que en el seu moment no havien tingut sortida per motius editorials o bé de censura; continua completant la sèrie «Temps Obert»; contribueix al debat obert sobre la novel·la;

i reedita obres que han tingut èxit comercial, o bé, que s'inclouen dins la seva «obra completa».

Tocats pel foc és una novel·la escrita l'any 1959 («segona desena de setembre») en un curt espai de temps i que per les seves característiques temàtiques pot inscriure's dins el realisme social dominant a l'època. L'argument és molt senzill: Ange, militant d'un partit, viu uns dies enmig d'una família (pare, mare i filla) en una barraca, fins que és ferit en una acció. En el curt lapse de temps convenç políticament i sentimentalment la